

RIIGIKOGU KANTSELEI ÕIGUS- JA ANALÜÜSIOSAKOND

Avatus ja turvalisus parlamendi täiskogu istungisaalis

Nr 9

22.09.2025

Teemalehtede sarjas on ka varasemalt parlamendihoones ja täiskogu istungil turvalisuse ja korra tagamisega seonduvat teemat erinevatest aspektidest käsitletud. Vt teemalehed nr 12/2023¹ ja nr 12/2024.² Antud kirjatöö keskendub eelkõige täiskogu istungi pealtvaatajatele ning annab valitud parlamentide (Soome, Rootsi, Islandi, Norra ja Saksamaa alamkoda) näitel ülevaate eeldustest, mis on vajalikud täiskogu istungite turvaliseks läbiviimiseks, samuti õiguslike meetmete kohta, mida võib korra tagamiseks rakendada. Mitmes Euroopa parlamendis on korrariikkumiste arv täiskogu istungisaali külaliste rõdul viimastel aastatel kasvanud, mistõttu on teema jätkuvalt aktuaalne.

- Soome parlament

Soome põhiseaduse järgi on parlamendi täiskogu istungid avalikud, välja arvatud juhul, kui parlament otsustab mingis küsimuses eriti kaalukal põhjusel teisiti.³ Pealtvaatajad pääsevad täiskogu istungile umbes 15 minutit enne selle algust. Kõik külastajad läbivad turvakontrolli, mille käigus korjatakse ära joogipudelid ja suupisted, mis pärast külastust tagastatakse. Vastavalt parlamendi kodukorrale ei ole täiskogu istungitel lubatud pealtvaatajatel väljendada heakskiitu ega halvakspanu. Istungit rõdult jälgivad isikud peavad järgima juhatuse eeskirju jm korra tagamise reegleid. Korra taastamiseks võib spiiker anda korralduse rõdu vabastada.⁴ Kui spiiker leiab, et arutatav küsimus on olemuselt selline, et seda ei saa arutada avalikul istungil, või kui 25 parlamendiliiget teevad ettepaneku küsimuse arutamiseks kinnisel istungil, laseb spiiker rõdu pealtvaatajatest vabastada ja teeb ettepaneku, et parlament otsustaks põhiseaduse § 50 lõike 1 alusel, kas küsimust arutada kinnisel istungil.⁵

Lisaks on eraldi seadus turvameetmete kohta Eduskunnas,⁶ mille eesmärk on kaitsta parlamendi tegevust ning tagada seal turvalisus ja kord. Antud seadust kohaldatakse parlamendi hoonetele ja ning nende vahetule ümbrusele (turvatsoon) ning isikutele, kes sisenevad turvatsooni ja viibivad seal, kuid mitte parlamendiliikmete suhtes. Kõnealuse seaduse järgi võib isikul keelata turvatsooni juurdepääsu või anda korralduse sealt lahkuda, kui: 1) tema isikut ei ole võimalik usaldusväärselt tuvastada; 2) ta keeldub läbimast turvakontrolli või läbivaatust; või 3) on alus kahtlustada, et ta kujutab endast ohtu teiste turvalisusele või häirib oluliselt parlamendi tööd ja korda.

Eduskunna kantselei turvaosakond vastutab ohutuse ja valmisoleku tagamise eest Soome parlamendis, mis toimub tihedas koostöös asjaomaste ametiasutuste, näiteks Helsingi politseiga. Parlamendi turvatöötajatel on õigus läbi viia inimeste ja nende asjade turvakontrolli, keelata isikul hoonesse sisenemine või käskida tal hoonest lahkuda, õigus teatud olukordades isik kinni pidada ning turvakontrolli käigus leitud keelatud esemed konfiskeerida. Näiteks kui isik on varem korrariikkumisi põhjustanud, võib talle selle alusel sissepääsu keelata. Kui kahtlustatakse üksikisiku või grupi kavandatud korrariikkumist, kuid sissepääsu keelamiseks pole siiski alust, on nad turvatöötajate erilise jälgimise all. Otsus tehakse iga üksikjuhtumi puhul eraldi.

¹ Tubro, K. Korra tagamine parlamendi istungil. Teemaleht nr 12, 21.11.2023.

² Kuusmann, T. Turvalisuse tagamine parlamendihoones ja selle ümbruses. Teemaleht nr 12, 07.10.2024.

³ Soome põhiseadus (731/1999), § 50 Parlamendi tegevuse avalikkus.

⁴ Soome parlamendi kodukord (40/2000), § 66 Korra hoidmine täiskogu istungitel.

⁵ Soome parlamendi kodukord (40/2000), § 67 Kinnised istungid.

⁶ Soome parlamendi turvameetmete seadus (*Laki turvatoimista eduskunnassa*) (364/2008).

Korralikkumise korral saalis ei pea turvamehed ootama spiikri juhiseid tegutsemiseks, et rikkujad näiteks saalist eemaldada. Turvatöötajatel on õigus kasutada nendes olukordades ka jõudu, kui see on õigustatud, arvestades isiku käitumist jm asjaolusid. Õigustatuse hindamisel tuleb arvesse võtta olukorrast tulenevat ohtu ja muid mõjutegureid. Kui on vaja politseilt täiendavalt abi, on parlamendi peasekretäri taotlusel Eduskunna toimimise ja korra kaitsmiseks õigus seda saada.

Lisaks avaliku korra seaduse⁷ kohaselt on avalikus kohas keelatud avalikku korda häirida või julgeolekut ohustada: 1) lärmi tekitamise või muu sarnase häirimisega; 2) korduvate ähvardavate žestide, agressiivsete liigutuste, suuliste ähvarduste või muu sarnase hirmu tekitava ähvardava käitumisega; 3) esemete tulistamise, viskamise või muul sarnasel viisil tegutsemisega. Alates 2024. aasta algusest käsitletakse Soomes kõiki täiskogu istungi ajal toime pandud korralikkumisi väärteona (*minor offence*). Avaliku korra seadus näeb tahtlike rikkumiste eest ette 70-eurose trahvi avaliku korra rikkumise või turvalisuse ohustamise eest. Enne 2024. aastat ei kaasnud Eduskunna täiskogu istungi häirimise eest mingeid tagajärgi; protestijad eemaldati lihtsalt parlamendi ruumidest.

- Islandi parlament

Kõik Islandi parlamendi täiskogu istungid on vaikimisi avalikud. Parlament võib siiski hääletada pealtvaatajate rõdudelt eemaldamise poolt, kuid alati eelistatakse avatuse põhimõtet. Islandi põhiseaduse artikkel 57 sätestab, et Althingi istungid on avalikud, kuid Althingi spiiker või nõutav kvoorum võib taotleda kinnist istungit. Seejärel otsustab täiskogu, kas istung on avalik või kinnine. Althingi kodukorra artikkel 83 kinnitab, et istungid on avalikud, kuid need võib spiikri ettepanekul või parlamendiliikme taotlusel muuta kinniseks.

Althingi kodukorra artikkel 84 nõuab külastajatelt istungite ajal vaikust ja korda. Spiiker võib igäihe halva käitumise tõttu istungilt eemaldada ning vajaduse korral lasta rõdud külastajatest vabastada. Islandi parlamendi kodukord näeb ette üksnes istungilt eemaldamise ning kriminaalsüüdistused tugineksid üldisele karistusseadustikule või politseitegevust reguleerivale seadusele.

Kuigi avalikkusel on õigus istungitel osaleda, võidakse isikutele, kes on varem korralikkumisi põhjustanud, juurdepääs teatud ajaks keelata. Üksnes kahtlusel põhinev keeldumine on keerulisem, see võib toimuda selge korralikkumise kavatsuste korral. Alkoholi- või narkojoobes isikutele võidakse samuti sissepääs keelata. Spetsiaalseid regulatsioone selleks ei ole, kuid korra tagamise huvides kohaldatakse piiranguid. Need peavad põhinema faktidel ja neid tuleb rakendada proportsionaalselt.

Kuigi Althingil ei ole püsivat kaitsestaatust nagu Rootsis, siis politseiseaduse artikli 15 lõige 2 annab õiguse kehtestada ajutisi piiranguid valitsushoonete ümbruses avaliku korra ja turvalisuse tagamiseks. Seda kasutatakse Althingi territooriumi turvamiseks näiteks parlamendi iga-aastase avaistungi, meeleavalduste või riigivisiitide ajal. Parlamendiruumid on üldiselt avatud. Külastajad saavad minna täiskogu istungitele pärast lennujaama-stiilis turvakontrolli läbimist. Kui ala kuulutatakse ajutiselt turvatsooniks, võib juurdepääsu piirata või ajutiselt peatada. Näiteks on politsei rajanud tõkkeid parlamendiesisele väljakule ning rõdud on olnud ajutiselt suletud. Kuigi see ei ole seadusega sätestatud, kehtivad parlamendi juhatuse sisekorrad. Kõik külastajad peavad läbima turvakontrolli ning jätma kotid ja isiklikud esemed töötajate juurde enne rõdudele sisenemist. Praktikas reageerivad politsei ja valvekorras olevad turvavõrged korralikkumistele saalis kohe ja ei oota spiikri juhiseid selleks.

- Norra parlament

Norra põhiseaduse⁸ kohaselt on täiskogu istungid põhimõtteliselt alati avalikud. Kõik külastajad peavad läbima turvakontrolli ning üleriided ja kotid tuleb jätta lukustatud garderoobi.⁹ Pealtvaatajad võivad istungeid jälgida külaliste rõdult, kus tuleb olla vaikselt. Kodukorra § 56 kohaselt ei ole istungite ajal lubatud larmakad halvaksapanu väljendused või aplausid. See säte on eeskätt suunatud parlamendiliikmetele, kuid hõlmab ka publiku heakskiidu või halvaksapanu larmakat väljendamisest.

⁷ Avaliku korra seadus (*Järjestylaki*) (612/2003), 2. peatükk § 3.

⁸ *The Constitution of the Kingdom of Norway*, § 84.

⁹ <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/oversikt-over-omvisninger/publikumsgalleriet/>

Lisaks sätestab kodukorra § 78, et spiiker tagab kokkuleppel pädevate ametivõimudega korra Stortingeti hoones. Hoones kehtivate reeglite piires peab juurdepääs külaliste rõdule olema võimalikult vaba.

Avalike külastuste korda täpsustavad Norra parlamendi sissepääsueeskirjad. Külastajad ei tohi teha midagi, mis takistab või muul viisil häirib parlamendi tavapärast tegevust. Esemete, mida saaks kasutada parlamendi töö takistamiseks või häirimiseks, sissetoomine võidakse keelata. Külastajatel võib keelata sisenemise parlamendi hoonetesse, kui on kindlaid viiteid, et isik kujutab endast turvariski. Toidu või jookide toomine rõdule ei ole lubatud. Juurdepääsu eeskirjade rikkumise korral võib rakendada järgmisi sanktsioone: väljasaatmine, sissepääsukaartide tühistamine, politseiraporti koostamine. Üldiselt võib Norra parlamendis toimuv korrarikkumine kujutada endast kriminaalkuritegu. Asjakohased sätted võivad olla karistusseadustiku § 115 (rännak kõrgeimate riigiorganite tegevuse vastu) või § 181 (rahu häirimine).

- Rootsi parlament

Rootsi põhiseaduse¹⁰ järgi on parlamendi täiskogu istungid avalikud. Vajaduse korral võib aga riigi julgeoleku või teise riigi või rahvusvahelise organisatsiooniga suhete huvides otsustada siiski pidada istung kinniste uste taga. Parlamendi kodukorra seaduse¹¹ kohaselt tuleb täiskogu istungisaalis ette näha eraldi istekohad avalikkusele. Pealtvaataja, kes rikub korda, võib viivitamata istungisaalist eemaldada. Kui pealtvaatajate seas tekib korrarikkumisi, võib spiiker lasta kõik pealtvaatajad saalist eemaldada.¹²

Pealtvaataja, kes häirib korda, võidakse süüdi mõista „menetluse häirimise“ (*disturbing proceedings*) süüteo. Mõiste „menetlus“ hõlmab muu hulgas ka parlamendi täiskogu istungeid. Rootsi karistusseadustiku¹³ kohaselt: „Isik, kes vägivald, lärmi või muul sarnasel viisil häirib või püüab takistada avalikku jumalateenistust, muud avalikku usutalitust, pulma-, matusetalitust või muud sarnast tseremooniat, kohtuistungit või kesk- või kohaliku omavalitsuse menetlust või avalikku kogunemist arutelu, õpetamise või loengu kuulamise eesmärgil, on süüdi menetluse või avaliku kogunemise häirimises ning karistatakse rahatrahvi või kuni 6-kuulise vangistusega.“

Samas ei ole õigussätteid, mis võimaldaksid keelata avalikkuse esindajatel osalemise Rootsi parlamendi täiskogu istungitel põhjusel, et nad on varem saalis korda rikkunud. (Sel juhul tuleks ilmselt kehtestada keeld, mis oleks sarnane spordiüritustele külaliste sisenemise omaga. Rootsis on seda peetud aga problemaatiliseks, näiteks seetõttu, et Riksdagi avalikke istungeid külastavad inimesed ei saaks olla siis anonüümsed, samuti tuleks koguda ja säilitada nende isikuandmeid.) Pealtvaatajad, kes on varem istungisaalis korda rikkunud, võib viia siiski n-ö vaatamisruumi, mille akna kaudu on võimalik jälgida ja kuulata kõike saalis toimuvat.

Riksdagi hooned, sealhulgas hoone, kus asub täiekoogu istungisaal, on kaitsealused rajatised vastavalt rajatiste kaitse seadusele. Antud asjaolu tähendab näiteks seda, et turvatöötajad valvavad neid ja kõrvalistel isikutel puudub vahetu juurdepääs. Samas on igaühel vabadus osaleda neis ruumides toimuvatel avalikel istungitel.

Riksdagi kodukord sätestab seoses istungisaaliga, et turvakontrolli käsitlevad reeglid on ette nähtud parlamendis läbiviidava turvakontrolli seaduses.¹⁴ Avaliku rõdu külastaja peab nõudmise korral loovutama oma üleriided, kotid ja kõik esemed, mida saalis võib kasutada korra rikkumiseks. Isikul, kes sellisele nõudele ei allu, võidakse keelata rõdule pääsemine. Sisenemisel tehtava turvakontrolli eesmärk võib olla kuritegude ennetamine Riksdagi hoonetes, kui need kuriteod võivad kujutada endast tõsist ohtu isiku elule, tervisele või vabadusele või tekitada olulist varalist kahju. Näiteks saali avalikku rõdu külastavad isikud on seega kohustatud läbima turvakontrolli. Kõigilt, kes keelduvad ettenähtud turvakontrollist, võib keelduda parlamendihoonetesse lubamisest või nad võidakse sealt

¹⁰ Rootsi põhiseaduse 4. peatüki 9. artikli 1. lõige.

¹¹ Riksdagi kodukorra seadus (*The Riksdag Act*) (2014:801) 6. peatüki 26. artikkel.

¹² Riksdagi kodukorra seaduse 6. peatüki 27. artikkel.

¹³ Rootsi karistusseadustiku 16. peatüki 4. jao 1. lõige.

¹⁴ Riksdagis läbiviidava turvakontrolli seadus (*Act on Security Checks in the Riksdag*) (SFS 1988:144).

välja saata. Turvakontrolli käigus otsitakse relvi ja muid esemeid, mida võidakse kasutada kuriteo toimepanemiseks. Seetõttu võib läbi viia läbiotsimise. Samuti võib läbi otsida kotid ja muud esemed, mida Riksdagi ruumidesse kaasa võetakse. Isiku läbiotsimist, mida viiakse läbi muul viisil kui metallidetektorite või sarnaste seadmete abil, võib läbi viia üksnes politseiametnik. Seetõttu ei ole Riksdagi turvatöötajatel lubatud teha istungisaali külastajatele läbiotsimist tehniliste abivahenditeta.

- Saksamaa Liidupäev

Saksamaa põhiseaduse¹⁵ kohaselt on Saksamaa Liidupäeva arutelud avalikud, mis tähendab, et külastajad võivad osaleda kõigil parlamendiaruteludel. Avalikkuse saab põhiseaduse alusel Liidupäeva koosseisu 2/3 hääletenamusega küll arutelult eemaldada, kuid praktikas ei kasutata seda võimalust.

Käitumisreegleid Saksamaa Liidupäeva hoonetes reguleerivad eelkõige kodukorra¹⁶ vastavad sätted ning seda täpsustavad Liidupäeva kinnistute juurdepääsu- ja käitumisreeglid¹⁷. Kodukorra § 7 kohaselt võib igaüks, kes rikub kodukorra sätteid, Liidupäeva hoonetest välja saata. Rikkumise korral võib Liidupäeva president kehtestada ka sisenemiskeelu parlamendihoonetesse. Kodukorra rikkumised kujutavad endast haldusõiguserikkumist. Vastavalt haldusõiguserikkumiste seadusele¹⁸ võib kodukorra rikkumist karistada rahatrahviga kuni viis tuhat eurot.

Korra rikkumine täiskogu saalis võib kujutada endast kuritegu vastavalt karistusseadustikule.¹⁹

§ 106b Seadusandliku kogu tegevuse häirimine

(1) Igaüks, kes rikub riigi või liidumaa seadusandliku kogu või selle presidendi antud korraldusi, mis puudutavad korra ja turvalisuse tagamist seadusandliku kogu hoones või selle juurde kuuluval territooriumil, kas üldiselt või üksikjuhtumina, ning takistab või häirib sellega seadusandliku kogu tegevust, karistatakse kuni ühe aasta pikkuse vangistusega või rahalise karistusega.

Käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud karistus ei kohaldu küll Liidupäeva liikmetele.

Üldreeglina peavad külalised Liidupäeva hoonetesse pääsemiseks eelnevalt registreeruma ning esitama oma ees- ja perekonnanime ja sünniaja. Liidupäeva kodukorra alusel tehakse külastajatele enne hoonetesse lubamist infosüsteemide põhjal taustakontroll ja sissepääsul turvakontroll. Kui politseil on isiku kohta andmeid, tehakse iga juhtumi puhul eraldi otsus selle kohta, kas võib olla kahtlusi tema usaldusväärsuse suhtes või kas on oht parlamenditöö häirimise osas. Selle põhjal kaalutakse meetmeid, mis on vajalikud parlamendiliikmete ja kõigi hoonetes viibijate turvalisuse tagamiseks ning Liidupäeva töö toimimiseks. Taustakontrolli tulemusena võib samuti keelata juurdepääsu parlamendihoonetele. Turvalisuse kaalutlustel ei ole lubatud Reichstagi hoonesse siseneda suure pagasiga; kohapeal puuduvad ka hoiuruumid. Saksamaa Liidupäev jätab endale õiguse kõiki korraldusi lühikese etteteatamisega muuta.

Samuti ei ole lubatud Reichstagi hoonesse viia jooki ega toitu. Külastajad on kohustatud enne külastajate rõdule sisenemist jätma garderoobi mantlid, vihmavarjud, kotid ning seadmed pildi ja heli salvestamiseks, edastamiseks või taasesitamiseks, binoklid jm esemed. Istuda tuleb ettenähtud kohtadel – püsti seismine on lubatud vaid sisenemiseks ja lahkumiseks. Istungite ajal on keelatud aplodeerimine ja pahameele väljendamine, vahelesegamine ning muud tegevused, mis võivad menetlust häirida.

Saksamaa Liidupäev on kehtestanud oma kinnistutele baaskaitsetaseme, mis ei sõltu muutuvatest ohuteguritest ning hõlmab materiaalseid, tehnilisi, organisatsioonilisi ja personalimeetmeid. See võimaldab reageerida operatiivselt erinevates olukordades ning seeläbi tasakaalustada vajalikke julgeolekunõudeid ühelt poolt ja parlamendi toimimist ning külastajate teenindamist teiselt poolt. Liidupäeva korrakaitse- ja turvatöötajad reageerivad madala ohulävega tegudele, mis võivad häirida Liidupäeva ja selle organite tegevust. Liidupäeva politsei võib võtta konkreetse ohu kõrvaldamiseks

¹⁵ Saksamaa põhiseadus (Art. 42 Abs. 1 Satz 1 Grundgesetz).

¹⁶ Liidupäeva kodukord (Hausordnung des Deutschen Bundestages).

¹⁷ Liidupäeva kinnistute juurdepääsu- ja käitumisreeglid (Zugangs- und Verhaltensregeln für den Bereich der Bundestagsliegenschaften).

¹⁸ Haldusõiguserikkumiste seadus (Gesetz über Ordnungswidrigkeiten), § 112.

¹⁹ Saksamaa karistusseadustik (Strafgesetzbuch).

kasutusele vajalikud politseimeetmed. Kodukorra järgi võib igaühe, kes avaldab rõdul kiitust või hukkamõistu või rikub korda ja väarikust, Liidupäeva presidendi korraldusel viivitamata sealt eemaldada. Häirivate korrarikkumiste korral võib president lasta rõdud tühjendada.

Korrarikkumiste juhtumid täiskogu istungitel

Soome parlamendi täiskogu istungisaalis on 10 aasta jooksul esinenud keskmiselt 1–2 korrarikkumise juhtumit aastas. On olnud ka mitmeid aastaid, mil rikkumisi ei ole olnud. Samas 2023. aasta oktoobri ja 2024. aasta juuli vahel esines kolm juhtumit suhteliselt lühikese aja jooksul. **Islandi** parlamendi istungisaalis võib aastas esineda 1–3 intsidenti. Need ulatuvad väiksematest sekkumistest kuni juhtumiteni, mis nõuavad külaliste eemaldamist. Kõige märkimisväärsim juhtum oli 2008. aasta protest nimega *Reykjavíki üheksa*, mis häiris täiskogu istungit. Juhtum lahendati Reykjavíki ringkonnakohtus ning seda edasi ei kaevatud. Turvameetmeid vaadatakse süsteemselt üle. Pärast hiljutist intsidenti, kui üks pealtvaataja ületas külaliste rõdu piirde ja üritas hüpata alla istungisaali, viidi läbi ülevaatus, mille tulemusel tugevdati rõdu turvameetmeid.

Korrarikkumised **Norra** parlamendi täiekoogu istungitel on harvad, kuid viimastel aastatel on esinenud mõned juhtumid. Neist kõige märkimisväärsim oli 2022. aastal toimunud intsident, milles osalesid keskkonnakaitsealase liikumise *Extinctioni Rebellion* liikmed ja kui parlament pidi oma istungi katkestama rõdul toimunud aktsiooni tõttu. Selle juhtumi kohta otsustas juhatus esitada süüdistuse. 2024. aastal anti kaks liikumise *Extinction Rebellion* juhtumiga seotud isikut Oslo ringkonnakohtusse süüdistatuna karistusseadustiku § 181 ja § 353 (vandaalitsemine) ning politseiseaduse § 30 lg 1 (politsei korralduse täitmata jätmine) rikkumises.²⁰ **Rootsi** parlamendi istungisaalis on korrarikkumiste arv viimasel ajal kasvanud. Aastatel 2020–2025 on olnud ligikaudu kakskümmend kriminaalasja, milles isikud on mõistetud süüdi istungisaalis korra rikkumises. Nt ka Rootsi Ülemkohus mõistis mitu isikut süüdi parlamendi täiskoguistungi häirimises ning karistas neid sissetulekupõhise rahatrahviga.²¹ Korra rikkumised **Saksamaa** Liidupäeva täiskogu istungisaalis on piirdunud üksikjuhtumitega. Näiteks 2025. aasta juunis leidis täiskogu istungisaali külaliste rõdul aset üks vahejuhtum, kus üks pealtvaataja segas istungit valjuhäälselt Palestiinat toetavaid loosungeid hüüdes.

Fotode tegemine täiskogu istungitel

Pealtvaatajatel on lubatud **Soome** parlamendi täiskogu istungi ajal fotosid teha. Ainus piirang on see, et seda tuleb teha istudes, st rõdul ei tohi paremaid pildistamisvõimalusi otsides ringi jalutada. Pildistamine on lubatud enamikus parlamendihoone ruumides, kuhu külastajatel on sissepääs. Ainsad piirangud on seotud turvameetmetega, personali jms pildistamisega. **Islandi** parlamendi külastajatel ei ole aga lubatud istungite ajal istungisaalis fotosid teha. Fotografeerimine on keelatud ka muul ajal, välja arvatud juhul, kui selleks on saadud eriluba. Parlamendiliikmete laudadele asetatud dokumentide pildistamine on alati keelatud. Välguga pildistamine ei ole samuti lubatud.

Norra parlamendis on lubatud pildistamine nii mobiiltelefoni kui ka kaameraga, kuid nende kasutamisel kehtivad teatud piirangud. Näiteks üldjuhul on ka komisjoni avalikel kuulamistel lubatud pildistada mobiiltelefoni ja kaameraga (küll välklambita), kuid mõnel kuulamisel võivad kehtida täiendavad piirangud. Filmimine kuulamise ajal lubatud ei ole. Samuti on **Rootsi** parlamendi külastajatel teatud piirangutega lubatud istungisaalis teha nii fotosid kui ka videosalvestisi. Märkmete ja muude dokumentide pildistamine parlamendiliikmete laudadel või poodiumil/kõnepuldis ei ole lubatud. Välklambiga pildistamine ei ole lubatud. **Saksamaa** Liidupäevas peavad külastajad enne sisenemist andma garderoobi ühtlasi ka pildi- ja heli salvestamise, selle edastamise, ülekandmise või taasesitamise seadmed. Istungite vabadel päevadel võib lubada erandeid. Pildistamine ametnike korraldatud ekskursioonide käigus Reichstagi hoone istungisaali alal on lubatud vaid isiklikuks (ja

²⁰ Kohtuotsus (norra k) [TOSL-2024-139145](#).

²¹ Otsus „Arupärimiste arutelu“, NJA 2023, lk 583.

mitteäriliseks) kasutuseks ning ekskursioonijuhil nõusolekul. Nt 20. valimisperioodi alguses lepitakse Saksamaa Liidupäevast kokku täiskogu istungi ajal kehtiv pildistamis- ja filmimiskeeld.

Külaliste rõdu barjäärid täiskogu istungisaalis

Soome ja Rootsi parlamendis füüsilisi barjääre täiskogu istungisaalis ei ole. Samas iga kord, kui pealtvaatajad häirivad täiskogu istungit, kerkib see teemana üles. Samas **Islandi** parlamendi istungisaali külaliste rõdu on põrandast eraldatud piirdega, mille ülaosas on läbipaistev klaastõke. Konstruktiooni muudatused eeldasid kultuuripärandi kaitsega seotud loa saamist. **Saksamaa** Liidupäeva istungisaali kõigil kuuel külastajate rõdul on vöökörgused läbipaistvast klaasist piirded, mille ülemises servas on metalläär. Need ei ole siiski mõeldud spetsiaalselt külastajate ja parlamendiliikmete eraldamiseks barjäärina. Avalike rõdude alal täiendava füüsilise tõkke vajadust on kaalutud. Nt viimane kord oli põhjuseks demonstratiivne aktsioon, mille käigus üritati laskuda istungisaali parlamendiliikmete alale. Kuna täiendav tõke oleks oluliselt sekkunud hoone arhitektuursesse lahendusse ja oleks piiranud külastajate vaadet istungisaalile, siis seda plaani ellu ei viidud.

Kokkuvõte

Vaatlusalustes parlamentides on põhiseaduse järgi avalikkusele tagatud juurdepääs täiskogu istungitele. Parlamentide kodukordade alusel ei ole täiskogu istungitel lubatud pealtvaatajatel väljendada lärmakalt oma heakskiitu ega halvakspanu. Mõnes parlamendis võib korrarikkumine külaliste rõdul olla kriminaalõiguse järgi karistatav; teised viitavad oma kodukorrale, mis võimaldab istungit häiriv pealtvaataja saalist eemaldada või rõdud tühjendada. Üldjuhul on istungisaalis külaliste rõdult pildistamine istungi ajal teatud piirangutega lubatud (v.a Islandi parlament ja Saksamaa Liidupäev). Vaatlusaluste parlamentide täiskogu istungisaalides ei ole füüsilisi barjääre külaliste rõdu ja parlamendiliikmete istekohtade vahele veel rajatud (v.a Islandi parlament), kuid aeg-ajalt kerkib see aruteluteemana üles.

Siiri Sillajõe
asejuhataja
siiri.sillajoe@riigikogu.ee

Kasutatud allikad

- Openness and security in the Chamber : request no 6105 (2025).
ECPRD | European Center for Parliamentary Research and Documentation.
- Physical barrier in the gallery of the chamber : request no 5772 (2024).
ECPRD | European Center for Parliamentary Research and Documentation.
- Regulations on Filming and Use of Images of Members of Parliament : request no 6001 (2025).
ECPRD | European Center for Parliamentary Research and Documentation.
- Vt ka allmärkustes toodud seaduste jm viited.